

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

До 60-річчя
ВАСИЛЯ ІВАНОВИЧА БІДЗІЛІ

Цієї весни одному з найснергійніших представників української археології кандидату історичних наук Василеві Івановичу Бідзілі виповнилося 60 років.

Народився В. І. Бідзіля 23 березня 1936 р. в с. Сасово Виноградівського р-ну Закарпатської обл. у великій селянській родині. Шлях до науки проліг у Василя Івановича через педагогічне училище в м. Хуст та кафедру археології Київського університету ім. Тараса Шевченка. Звідти у 1960 р. він одержав призначення до Інституту археології АН УРСР, де працює і нині. Археологічна діяльність ювіляра розпочалася з участі у студентському гуртку при кафедрі археології, очолювану тоді членом-кореспондентом АН УРСР Л. М. Славним. Свій перший польовий сезон він відкрив 1957 р., на розкопках давньоруського міста Воїня. Там В. І. Бідзіля працює креслярем в експедиції професора В. Й. Довженка. Знайомство з видатною пам'яткою у гирлі р. Сули і неперсичним колективом дослідників остаточно визначили вибір професійної діяльності хлопця. Постійна участь в експедиціях стає життєвою необхідністю: 1958 р. — дослідження давнього Любеча під керівництвом академіка Б. О. Рибак

Експериментальне плавлення залізної руди у горні.

кова; 1959 р. — розкопки черняхівського поселення в експедиції М. Ю. Брайчевського...

Співпраця з В. Довженком, Б. Рибаківим, М. Брайчевським визначає поглиблений інтерес молодого науковця до вивчення слов'яно-руських старожитностей. В. І. Бідзілі пощастило мати науковим керівником своїх курсових

та дипломної робіт Б. Рибаківа. Тематика цих досліджень лягла в основу перших наукових доповідей на студентських конференціях найвищого рівня.

Прихід до Інституту археології В. І. Бідзіля ознаменував першим своїм відкриттям. Очоливши Слов'янський загін Південно-Бузької новобудовної експедиції 1960 р., він проводить широке дослідження виявленого вперше спеціалізованого центру чорної металургії VI—VII ст. поблизу м. Гайворон. Ці роботи зініціювали вивчення історії металургії і комплексне дослідження дуже специфічної групи пам'яток — металургійних центрів: Лютізького, Закарпатського, Уманського, де виявлені сотні металургійних горен. 1966 р. В. І. Бідзіля захищає кандидатську дисертацію, присвячену латенській культурі на Закарпатті, призначається вченим секретарем Інституту археології. 1971 р. виходить монографія «Історія культури Закарпаття на рубежі н. е.» — краще дослідження з проблематики латену в Україні.

Стрімкий науковий та адміністративний початок В. І. Бідзілі був, здається, перерваний тривалою участю у розкопках великих новобудовних експедицій на півдні України. У 1967—68 рр. він бере щонайактивнішу участь в організації відділу археологічних досліджень на новобудовах, розпочинає практичні роботи у зоні спорудження Каховської зрошувальної системи, а протягом 1969—1974 рр. очолює Запорізьку новобудовну експедицію у зоні спорудження Північно-Рогачицької зрошувальної системи. За шість польових сезонів здійснено величезний обсяг розкопок курганних некрополів у межах річки Дніпра та Молочної з перманентним удосконаленням існуючої на той час методики досліджень і однаковою увагою до пам'яток усіх, без винятку, археологічних культур. Етапним для Запорізької експедиції та її керівництва стало дослідження нині вже всесвітньовідомого скіфського кургану вищого рангу Гайманова Могила. В процесі дворічних розкопок цієї визначної пам'ятки накопичувалася методика досліджень великих скіфських курганів, підхоплена і розвинена в наступні десятиліття. Далі були Висока і Плоска, Казенна і Носаківські могили, Гайманове поле, Великобілозерські, Орлянські, Дніпрорудненські та Заповітненські кургани.

Наступний тривалий період діяльності В. І. Бідзілі пов'язаний з організацією та керівництвом Лабораторією використання методів природничих наук в археології (1975—1989 рр.). Лабораторія стала базовою у вивченні давньої історії чорної металургії на сході Європи, започаткувала у стінах Інституту дослідження з палеоботаніки та палеозоології, технології керамічного виробництва тощо. Цей період характеризується новими польовими дослідженнями та виходом двох монографій: «Давня металургія України ских Карпат» (1978) та «История черной металлургии (II в. до н. э. — II в. н. э.)» (1982). Остання робота видрукована у співавторстві з Г. О. Вознесенською та С. В. Паньковим.

На хвилі перестрої невгамовний дослідник здійснює ще один рішучий поворот своєї долі, організувавши науково-виробничий кооператив «Археолог» з метою повнішої реалізації можливостей госпдогвірного фінансування археологічних досліджень задля досягнення максимального наукового та економічного ефекту. Шість років (1989—1994) віддав керівництву кооперативом В. І. Бідзіля, зосередившись на охоронних дослідженнях пам'яток України. Великомасштабні (широкими площами) роботи проведені на Подолі у Києві та в давньому Вишгороді, у південних областях держави. Це був час сподівань і розчарувань.

Від 1994 р. В. І. Бідзіля знову в рідному Інституті на посаді старшого наукового співробітника сектора скіфо-сарматської археології, займається підготовкою до друку накопичених за десятки польових сезонів експедиційних матеріалів. Наукова громадськість чекає від ювіляра нових видань, перш за все, монографії «Гайманова Могила». А на сьогодні його творчий доробок становить 73 наукові праці. Крім згаданих монографій не можна обійти увагою його участь у багатотомних «Історії» та «Археології» УРСР, діяльність з організації численних археологічних виставок, експериментів з історичної технології тощо.

Щиро зичимо дорогому Василеві Івановичу творчої наснаги, здоров'я і здійснення усіх наукових і особистих планів за життя!